

“Fa temps que Catalunya no aborda els problemes de l'aigua fins que se'ls troba a sobre”

Entrevista a Xavier Latorre, que ha treballat més de 40 anys a administracions de gestió com l'ACA

Vic

T.V. Si busquéssim un símil futbolístic, Xavier Latorre (Pamplona, 1941) es podria considerar el Franz Beckenbauer català del sector de l'aigua. Enginyer tècnic d'obres públiques, al llarg de la seva carrera ha treballat a les grans administracions públiques de gestió d'aquest recurs a Catalunya, entre les quals l'ACA o la desapareguda Confederació Hidrogràfica del Pirineu Oriental. Des del 1999 presideix l'associació catalana d'Amics de l'Aigua, una entitat que impulsa el coneixement i sensibilització envers la realitat hidràulica del país. Preparen de cara al 2025 un congrés que tindrà lloc a Vic.

Ha vist imatges recents del pantà de Sau?

Sí, però no tinc ganes de mirar-ne. La situació actual és tan lamentable i penosa... Amb el pantà de Sau m'hi lliga una relació personal i professional. Professional perquè en vaig ser responsable d'exploració durant quatre o cinc anys; i personal perquè hi vaig estuejar un temps. La meua filla més petita està batejada a l'església que va substituir la submergida a l'embassament.

En un país mediterrani com el nostre, els períodes de sequera són normal. La dels últims anys, tot i això, sí que es pot considerar d'una envergadura fora mida?

És cert que aquí les sequeres no són un fenomen extraordinari, i que n'hem viscut unes quantes, però ara acumulem més de 30 mesos sense pluja. És molt pitjor que el 2008. A això hi hem de sumar el canvi climàtic i l'avís dels experts que els episodis de pluja seran cada vegada més irregulars i les inundacions, per contra, més doloroses i sovintejades. Ara ja hauríem d'estar prevenint la propera, però fa temps que Catalunya no aborda els problemes de l'aigua fins que se'ls troba a sobre.

No fem els deures, vaja.

Els responsables de la gestió de l'aigua està clar que no. I no és que ho digui jo. El mateix director de l'ACA ha reconegut que entre el 2011 i

Xavier Latorre

el 2019 no es va fer res. Dels plans que la normativa ens obliga a desplegar cada sis anys, el 2009-2015 va assolir un percentatge d'execució del 42%; el 2016-2021, del 47%, i el tercer, del 2022 al 2027, es va aprovar a mitjan 2023, quan ja hauria d'estar actiu. O correm molt, que no sembla que sigui el cas, o tampoc arribarem als objectius.

Què no s'ha materialitzat que seria necessari?

Moltes infraestructures. En aigua regenerada, per exemple, anem endarrerits. Hi ha les estacions del Prat de Llobregat, la de Sabadell... I s'ha dit que d'aquí al 2027 se'n construiran 16 de noves. De moment continuem esperant, a banda que tampoc tenim a punt les llances de conducció i distribució tret de la de Vilaseca i Salou cap a la petroquímica de Tarragona.

I la gent? Estem més o menys conscienciats que dècades enrere?

Hi ha casos de tot, però en general respondria que sí.

I els sectors ramader i industrial?

El mateix. Des d'empreses altament proactives que han fet inversions fins a d'altres que se n'han desentès. Ara mateix, un 30% de l'abastament de Catalunya prové d'aigües subterrànies. Quants pous i aqüífers hem malbaratats a conseqüència del llançament indiscriminat de purins? I hem fet alguna

“L'estalvi el tenim als pantans. No s'hauria de permetre que baixin del 60%”

cosa, no només els ramaders, també l'administració, per regenerar-los? La responsabilitat és compartida.

Tenen sentit les sancions que ha començat a instruir l'Agència Catalana de l'Aigua?

La responsabilitat de l'abastament és municipal. Ara bé, la Generalitat, a través d'organismes com l'ATL, l'Ens d'Abastament d'Aigua Ter-Llobregat, té assumit el de moltes poblacions, així com la responsabilitat de planificar les infraestructures tenint en compte la visió del conjunt de país. No trobo just traspassar la culpa a un tercer, i menys quan la nostra ciutadania és un exemple. A l'àrea metropolitana de Barcelona s'estan consumint 104 litres per habitant i dia. No trobaríem cinc ciutats europees que puguin dir el mateix.

Reparant fuites i millorant el rendiment de la xarxa solucionaríem part del problema? O tampoc?

De coses n'hauríem de fer moltes. La primera, entendre

que no som multimilionaris. En aquest país ens hem pensat durant molt temps que érem rics. Això ens ha portat a malbaratar recursos. Diguin el que diguin els anuncis de la Generalitat, l'aigua ve del cel, i si tinguéssim els embassaments de les conques internes plens ens l'assegurarien per a tot un any. El problema és que l'hem llançat indiscriminadament. Des de l'associació proposem mantenir el xip de sequera activat ja permanentment i no permetre que els pantans baixin per sota del 60%. Que l'aigua no corri riu avall més enllà de garantir els cabals ecològics i les concessions.

Però a efectes pràctics realment seria possible?

És qüestió de voluntat, una decisió política. També proposem fer reversibles les centrals hidroelèctriques. És a dir, que turbinin aigua dels pantans durant el dia per generar energia, que aquesta se'n vagi a un dipòsit i que a la nit es reimpulsi cap als embassaments aprofitant l'electricitat més barata. L'estalvi el tenim als pantans. En abastament d'aigües subterrànies, som al 30%. Hauríem d'arribar al 40% o 50%. Això passa per recuperar aqüífers malbaratats. Ara ens trobem que a correueta s'ha iniciat alguna prospecció al Besòs. De veritat? No se'ns havia acudit abans?

I de les dessaladores, què en pensa?

La del Prat va ser al seu moment la major instal·lació d'aquestes característiques a Europa. També tenim la de la desembocadura de la Tordera, i dues més que haurien d'estar el 2027. No s'han licitat les obres i veig difícil arribar-hi, perquè una vegada més estem discutint si les paguem nosaltres o Madrid. Costaran 500 milions d'euros quan, des del meu punt de vista, les dessaladores tampoc són la meravella del món. Dessalar aigua és quatre vegades més car que potabilitzar-ne de corrent. La despesa energètica és enorme, ja que l'has d'injectar a molta força contra unes làmines que retenen la sal. El procés també genera salmorra, un residu que després es llança al mar i pot afectar la fauna marina. Abans parlava de les estacions regeneradores. El pla en preveu 16 de noves d'ara al 2027. Veurem si es fan. Els pressupostos són l'expressió numèrica de les voluntats polítiques i els dels últims temps parlen per si sols.

Què vol dir?

Ha estat l'aigua una prioritat pels governs de la Generalitat? No. La prova, que tant el pressupost de l'ACA com el d'ATL del 2022 i el 2023, ja en sequera, són idèntics. Pràcticament no s'ha mogut ni un euro. Tots dos organismes viuen només del cànon de l'aigua. Si la Generalitat realment vol noves infraestructures calen diners. La directiva marc europea també estableix, entre moltes altres coses, que hi hauria d'haver un reequilibri d'ingressos i despeses, però a Catalunya el percentatge de recuperació de costos és del 79%. Si recaptem menys del que necessitem per invertir és impossible guardar res a la guardiola.

Què més caldria fer?

Abans em preguntava per les fuites. Alguns gestors respondrien que pràcticament no n'hi ha, i depèn de cada cas, però també tenim casos flagrants: a Badalona es perden 180.000 litres al dia. És una barbaritat, com que en 15 anys ningú s'hi hagi posat. També hauríem d'establir que les noves construccions aprofitin les aigües grises i potenciar, en tots els casos, la recuperació de les pluvials. Mesures com aquestes les recollim en un manifest que publicarem la setmana que ve, coincidint amb el 25è aniversari de l'associació i advocant per un Pacte Nacional per l'aigua.

Està a favor de possibles transvasaments?

Catalunya s'hauria de dotar d'infraestructures que permetin tenir-la intercon-

(Continua a la pàgina 13)

La lectura a distància i temps real ve d'abans, però pren encara més importància en plena sequera

Els 24.000 comptadors de Vic poden enviar alertes en cas de fuga o d'excedir el consum d'aigua

Vic

T.V. Anys enrere era un clàssic: que hi hagués una fuga, una aixeta mal tancada passant inadvertida, una boia avariada... i que en rebre la factura de l'aigua algú de casa s'acabés posant les mans al cap. Això derivava en una trucada a la companyia subministradora, que havia de gestionar des d'enrabiades fins a la discussió de l'import o la resolució del problema en si. Amb el temps, episodis com aquests van passant a la història, ja que gràcies als avenços tecnològics tots els comptadors de Vic disposen, per exemple, de telegestió, és a dir que es monitoritza hora a hora el consum dels 24.000 contractes d'habitatges, granges o empreses de la ciutat. Unes dades sempre útils, però que adquireixen encara més rellevància en temps de sequera, ja que els clients saben fil per randa quant gasten i per què, a banda que poden autoconfigurar-se avisos com els gairebé 5.000 del 2023 reportant excessos respecte als topalls prefixats per ells mateixos. "Pèrdues que abans no afloraven fins al moment de llegir els comptadors i emetre les factures ara les detectem molt ràpid", destaca Guillem Treserra, gerent d'Aigües Vic, "ens estalviem enrabiades, però és que a més a més els operaris poden anar directament a resoldre incidències".

Una altra bondat d'haver invertit en tecnologia és que la companyia té sectoritzats

Monitors d'Aigües Vic amb les aplicacions que recullen els consums a temps real

Municipis on presta el servei d'aigua en baixa Agbar	Total de comptadors	Amb telelectura
Calldetenes	1.196	986 (82%)
Centelles	3.995	3.871 (97%)
L'Esquirol	1.244	863 (69%)
Folgueroles	1.027	616 (60%)
Manlleu	8.844	8.510 (96%)
Les Masies de Voltregà	1.499	1.064 (71%)
St. Boi de Lluçanès	338	0
St. Hipòlit de Voltregà	1.729	1.342 (78%)
St. Martí de Centelles	642	301 (47%)
Sta. Eugènia de Berga	1.072	356 (33%)
Taradell	3.316	2.269 (68%)
Tona	3.811	2.072 (54%)
Viladrau	1.026	602 (59%)
Osona	29.739	22.852 (77%)
Camprodon (Font-Rubi)	246	18 (7%)
Ripoll	5.628	3.045 (54%)
Ripollès	5.874	3.063 (52%)

els quatre municipis als quals presta servei – a banda de Vic, Gurb, Muntanyola i

Santa Cecília de Voltregà – i pot fer balanços hidràulics segons zona o activitat. Unes

xifres que permeten saber, per exemple, que el consum domèstic a Vic és actualment d'uns 180 litres per habitant i dia, de manera que la ciutat té marge fins i tot si Osona passa d'exceptualitat a emergència i el límit baixa dels 230 actuals a 200. Treserra explica que informació com aquesta la traslladen a la Taula de Sequera que es reuneix cada quinze dies, amb la participació de l'Ajuntament o cossos com la Guàrdia Urbana: "A partir d'aquí constatem com la indústria està fent un esforç molt important, plantejant mesures... i es prenen, en definitiva, decisions".

En el cas d'Agbar, que gestiona l'aigua en baixa a una vintena de municipis d'Osona, el Ripollès, el Moianès i el Lluçanès, 26.823 comptadors tenen activa la telemesura: un 77% dels d'Osona, un 52% dels del Ripollès i un 29% dels del Moianès. Fonts de la companyia coincideixen amb Aigües Vic a subratllar que aquesta solució, "innovadora", "permet dur a terme una gestió més eficient de l'aigua, imprescindible en contextos tan crítics com l'actual". Sigui per SMS o correu electrònic, la companyia avisa els clients quan és possible que hi hagi una fuga o quan sobrepassen el consum màxim preestablert per ells mateixos. Aigües Vic complementa les prestacions de l'aplicació també a la inversa, amb una alarma que pot avisar familiars que una persona que viu sola fa dies que no gasta aigua.

Un estudi de la UVic confirma la mala salut dels rius per la sequera

Vic La disminució de pluges i del cabal dels rius i rieres a conseqüència de la sequera està repercutint de manera greu en la qualitat de la poca aigua que hi passa i, de retruc, en el conjunt de flora i fauna de l'ecosistema fluvial, a conseqüència sobretot del descens dels nivells d'oxigen i una major concentració de contaminants. És la principal conclusió de l'informe elaborat pel Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis (CERM) de la UVic-UCC, que fa un seguiment regular de la qualitat de l'aigua, amb punts de mostreig als rius Ter i Ges. L'estancament de l'aigua repercuteix en els nivells d'oxigen i es converteix en una amenaça per a la supervivència de peixos i dels macroinvertebrats aquàtics.

Sant Pere o Sant Julià també restringeixen les dutxes en equipaments

Sant Pere de Torelló Com el de Vic, l'Ajuntament de Sant Pere de Torelló ha decidit restringir les dutxes als equipaments esportius municipals, de manera que ara només és possible fer-ne ús els caps de setmana i per a partits de lliga. "L'aigua és un bé cada vegada més escàs, i per aquest motiu cal responsabilitat i compromís", diuen des del consistori. Sant Julià és un altre dels municipis que ha decidit adoptar la mateixa mesura. L'alcaldeessa va explicar al ple de dilluns que paral·lelament s'ha demanat una subvenció a l'ACA per mirar de recuperar el pou de la Quintana. Diversos consistoris estan redactant també una ordenança de sequera que permetrà sancionar, per exemple, qui ompli o reompli piscines.

(Ve de la pàgina 12)

nectada hidràulicament i que si sobra aigua a una meitat, com és ara el cas de l'Ebre, es pugui enviar on manca. Amb això no defenso transvasaments permanents, però sí la possibilitat d'activar aquesta opció en cas de necessitat, i més si l'aigua es perd. Hidràulicament, tenim una Catalunya dividida en dues meitats. L'oriental, on mana l'ACA i viuen més de sis milions d'habitants però hi ha menys aigua; i l'occidental, amb molta més, menys població i les competències a mans de la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre. Les

relacions entre tots dos organismes són inexistents. Quan tindrem una situació política millor que l'actual per propiciar que hi hagi entesa?

Parlem de quantitat, però no ens hauria de preocupar també la qualitat? Menys aigua corrent vol dir més calenta, amb més algues, menys dilució de la contaminació...

No tinc cap dubte que aquí ningú se la jugarà. Es fan mostrejos constants i l'aigua passa per molts tamisos.

Pobles com Sant Agustí de Lluçanès continuen sense depuradora en ple segle XXI. És sorprenent?

A Catalunya tenim 545

depuradores. Ens queden les de conurbacions de menys de 2.000 habitants. S'han d'anar fent, però sense perdre de vista que les primeres que es van fer, com la de Roses als anys setanta, poden tenir elements ja en situació d'obsolescència.

Socialment hi ha un corrent en auge a favor de remunicipalitzar la gestió de l'aigua. Què en pensa?

Que no ens hem de confondre. La llei d'aigües del 1986 diu molt clarament que totes les aigües són públiques, tret de les que pertanyen a una propietat o estan circumscrites a concessió. L'aigua, per tant, és sempre

pública i la responsabilitat de gestionar-la, també. Però això no vol dir que el servei com a tal l'hagin de prestar directament els ajuntaments. Cada municipi és sobirà de prendre el model que vulgui segons les seves característiques. Mentre es faci bé en quantitat i qualitat i s'actui amb transparència, totes les opcions són vàlides. Hi ha empreses que treballen molt bé, altres que no tant, ajuntaments que ho fan molt bé i d'altres amb molt marge de millora. Quedi clar, però, que l'aigua no es ven, no té preu. El que es paga és la seva utilització.

I les tarifes són les que

toca? Alcaldes com el de Vilanova de Sau han posat sobre la taula apujar-les.

Històricament hi ha hagut una tendència històrica als ajuntaments que no acabo de comprendre. No volen apujar les tarifes de l'aigua perquè creuen que els resta vots, però sí que toquen les d'altres serveis. Crec que el problema és que no s'ha sabut explicar bé. I jo penso que sí, que cal revisar imports a l'alça. A escala europea, som a la part baixa: uns 2,4 euros per metre cúbic quan a Dinamarca se'n paguen, per exemple, 4,8. D'aquí circumstàncies com que només recuperem el 79% dels costos.